

ИДЕИ ПЕДАГОГИКИ ДОБРА В ТВОРЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ ИВАНА ЗЯЗЮНА (1938–2014 ГГ.)

В статье рассмотрены философские и научно-педагогические подходы к обозначению феномена педагогики добра в наследии выдающегося украинского ученого, философа и гуманиста Ивана Андреевича Зязюна (1938–2014 гг.). Раскрыта сущность педагогики добра как категории педагогики и обоснована необходимость ее введения в педагогический тезаурус.

Ключевые слова: добро, творчество, И. Зязюн, педагогика добра.

Lawrinenko A.A.

THE IDEA OF GOOD PEDAGOGY IN THE ARTISTIC HER- ITAGE OF IVAN ZYAZYUN (1938-2014 GG.)

The philosophical and pedagogical approaches to the designation of the phenomenon of pedagogy of kindness in the legacy of the outstanding Ukrainian scientist, philosopher and humanist Ivan Andreevich Zyazyun (1938–2014). The essence of good pedagogy as a category of pedagogy and the necessity of its introduction in pedagogical thesaurus.

Keywords: goodness, creativity, I. Zyazyun, pedagogy of kindness.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2015

УДК: 378.124+371.13+53+51

*Марченко В.С.,
Одеса, Україна*

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ І.А.ЗЯЗЮНА ЩОДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ ТА МАТЕМАТИКИ

Об'єктивні процеси та соціальна ситуація в Україні, які останнім часом пов'язані з демократизацією суспільства, поставили перед педагогічною наукою комплекс проблем. На особливу увагу заслуговує проблема модернізації вищої педагогічної освіти, забезпечення науково обґрунтованих змін у стратегіях і структурі освітньої галузі в цілому, пошук нового змісту, методів, форм навчання і технологій реалізації цих змін при підготовці майбутніх учителів фізико-математичних дисциплін до розвитку математичного мислення.

Саме ці обставини додатково стимулюють усвідомлення необхідності змін у професійній підготовці майбутніх учителів. У працях відомих учених (В.І.Бондар, А.М. Бойко, В.Г. Бутенко, І.А. Зязюн, В.М. Гриньова, О.Г. Мороз, О.М.Пехота, О.Я. Савченко, З.Н. Курлянд, М.Д.

Ярмаченко) модернізацію педагогічної освіти розглядають як чинник, що планомірно оптимізує процес професійної підготовки сучасного вчителя нової доби. В останні десятиліття у вітчизняній та зарубіжній педагогіці приділяється велика увага неперервній педагогічній освіті (В.П. Андрущенко, Н.І. Ничкало, Л.Є. Сігаєва), проблемам та перспективам вищої педагогічної освіти (А.М. Алексюк, Є.П. Белозерцев, О.В.Глузман), педагогічної майстерності (Є.С.Барбіна, І.А.Зязюн, О.А.Лаврінченко). Успішно досліджуються питання історії й філософії вищої педагогічної освіти (В.Г. Кремень, В.С. Курило, В.І. Луговий). Особлива увага приділяється питанням самоосвіти, самоактуалізації, самовдосконалення майбутніх педагогів (М.Ю. Рогозіна, Л.М. Кобильник, Т.В. Шестакова).

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про увагу науковців до таких аспектів підготовки майбутнього вчителя: формування педагогічної творчості (О.А. Кривильов, В.А. Кан-Калик, Н.В. Мартишина, С.О. Сисоєва), формування професійної компетентності майбутніх учителів (І.В. Букреева, О.В. Добудько, А.Г. Кирилов, Н.М. Мурована, Є.М. Павлутенков, В.І. Саюк, А.В. Хуторської, Г.В. Монастирна), підготовка вчителів за кордоном (Н.В. Абашкіна, Т.І. Вакуленко, М.П. Лещенко).

У дослідженнях згаданих авторів простежуються різні підходи щодо розуміння професійної підготовки вчителя. Проблема модернізації педагогічної освіти ставиться ними досить гостро, але в загальному плані. А ось конкретна проблема професійної підготовки вчителя фізики та математики до розвитку математичного мислення, що навчається в нових умовах, в українській педагогічній науці ще не в повній мірі досліджена.

Аналіз наукових праць засвідчує відсутність дидактичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку математичного мислення. Разом з тим, у нових умовах саме такі засади створюють наукову базу для вирішення цілої низки питань, що дозволить здійснювати цілеспрямовану орієнтацію у засвоєнні знань майбутніми учителями та оволодінні ними професійними вміннями і навичками, які забезпечать гарантований розвиток математичного мислення і становлення особистості учня в шкільній системі. Саме тому метою нашої статті є аналіз найважливіших вимог до професійної підготовки майбутніх учителів.

Сьогодні більшість університетів, які готують учителів математики, працюють в інноваційному режимі. Але відсутність сучасної наукової бази значно знижує результативність нововведень, які впроваджуються в навчальний процес, гальмують переведення освітніх систем в режим інтенсивного розвитку.

Початковою умовою оновлення освітньої професійної

програми є послідовна орієнтація на тип відносин викладачів і студентів, що робить студента суб'єктом навчання, реалізує права студентів на свободу вибору, на утвердження почуття реального учасника навчального процесу через запропоновані альтернативи на всіх етапах навчання.

І.А. Зязюн зазначав, що упродовж останнього десятиріччя в розвитку вищої педагогічної освіти можна виокремити декілька тенденцій, серед яких: перетворення педагогічних інститутів у педагогічні університети, трансформація педагогічних університетів у класичні. На думку науковця, останнє не досить переконливе в зв'язку з тим, що класичний і педагогічний університети виконують специфічні функції в освітньому просторі України і вони не можуть забезпечити повноцінної заміни одна одною [2, с.106].

І.А. Зязюн вважав, що основна стратегія підготовки педагогічних кадрів в умовах модернізації освіти повинна орієнтуватися на збереження і розвиток як класичної, так і педагогічної університетської освіти. Гармонійне поєднання обох форм дає можливість забезпечити кваліфікованими педагогічними кадрами з різним характером підготовки різні навчальні заклади України. Другий напрямок удосконалення змісту професійної підготовки майбутнього вчителя, на думку І.А. Зязюна, пов'язаний з певними змінами в її пріоритетних орієнтирах: подолання „школярської методики учіння”, яка виявляється в начотницькому характері вкладання, формалізмі засвоєння знань, відсутності у студентів самостійності і змістової навчально-дослідницької мотивації [2, с.108]. У процесі підготовки майбутніх учителів, наголошує науковець, слід пам'ятати той факт, що саме в українській лекторській школі (М.В.Гоголь, П.С.Могила, М.І.Пирогов, Г.С.Сковорода, К.Д.Ушинський, П.Д.Юркевич) утвердився важливий дидактичний принцип – розуміння лекції як школи самостійного творчого мислення. В сутність цього принципу було закладене прагнення перетворити лекцію із засобу передачі готової інформації в метод творчого розмірковування, спільних роздумів вченого зі студентами, які активно включалися в процес живого співмислення з лектором. Важливим напрямом удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя І.А. Зязюн також вважає створення системи незалежного оцінювання вищої педагогічної освіти.

Однією з причин недовірливого ставлення за кордоном до українських дипломів є відсутність стандартизованих систем оцінювання якості професійної, і зокрема, педагогічної освіти. Тому важливим напрямом подальшого удосконалення педагогічної освіти є створення науково обґрунтованих оцінних і діагностичних засобів для підсумкової державної атестації з напрямів підготовки і спеціальностей вищої професійної освіти; поліпшення методики оцінювання результатів

атестаційно-педагогічних вимірів, що організовуються для оцінки якості освіти; підвищення кваліфікації експертів, які залучаються до ліцензійної і атестаційної експертизи і оцінювання акредитаційних показників [2, с.109-110].

Важливою є думка І.А. Зязюна про те, що педагогічна освіта як смисл і мета, об'єкт і суб'єкт розглядає особистість учня-студента-вчителя у постійному розвитку. Мета педагогічної освіти – формування образу і досягнення смислу професії вчителя як триєдності духовного, соціального, професійного. Мета вищої педагогічної школи – професійне виховання вчителя – багатовимірне і багатофункціональне явище, що включає духовне становлення як активне внутрішнє прагнення до істини, добра, краси, осмислення цілісного світу; формування педагогічної культури; гармонійний розвиток емоційних, інтелектуальних, вольових, етичних і естетичних якостей [2, с.111].

Смисл і ціль освіти – людина у постійному розвитку, її духовне становлення, гармонія її відносин з собою і іншими людьми, зі світом. У такий спосіб освіта на державному рівні створює умови розвитку – саморозвитку, виховання – самовиховання, навчання – самонавчання всіх і кожного. Під освітою розуміється процес входження людини в життя суспільства, в цілісний світ живої і “не живої” природи. Отже, система освіти створюється для людини, функціонує і розвивається в її інтересах, слугує повноцінному розвитку особистості і в ідеалі її призначення – щастя людини. [6, с.14]

Проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки :

В теперішній час багато науковців і педагогів усього світу працюють над тим, щоб удосконалити професійну підготовку майбутніх учителів і посилити роль учителя в суспільстві. Одним із важливих чинників цього є визначення вимог до майбутніх чителів, до їх професійної підготовки, яка повинна бути орієнтована на багатогранну майбутню професійну діяльність.

Професійна підготовка майбутніх учителів повинна мати на меті не тільки засвоєння студентами сучасних знань із загальнопрофесійних і фахових дисциплін, виховання високоосвіченої, культурної, гармонійно розвиненої особистості, а й пропагувати ідеї інклюзивної освіти, компетентнісного підходу, демократії, створення єдиної зони європейської освіти, толерантності і таке інше.

Функціонування систем професійної підготовки майбутніх учителів мусить мати безперервний характер, забезпечуючи постійно змістову, дидактико-методичну і технологічну підготовку на рівні від бакалавра до магістра. Професійна підготовка майбутніх учителів фізики та математики до розвитку математичного мислення набуватиме

структурної повноцінності, якщо вона буде забезпечуватися педагогічною технологією формування необхідних професійних знань та вмінь.

Ефективність професійного становлення майбутнього вчителя закономірно залежить від того, в якій мірі він є сам співтворцем теоретичної і методичної системи професійної підготовки.

Перспективи подальших розвідок у напрямку дослідження, ми вбачаємо у пошуку ефективних технологій, які допомогли б спрямувати майбутніх учителів на таке оволодіння знаннями, вміннями та навичками, щоб вони стали для них не лише засобом для унаочнення навчальної інформації, а життєвою необхідністю для професійного й особистісного зростання та самовдосконалення.

Список літератури:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи України. Історія. Теорія: підручник / А.М.Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Зязюн І.А. Процеси модернізації сучасної педагогічної освіти в Україні / І.А. Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український журнал / за ред. Т. Левовацького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Ченстохова – Київ: АJD, 2006. – VIII. – С. 105-115.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. — Київ: Либідь, 1997. — 376 с.

Bibiliography (transliterated):

1. Aleksyuk A.M. Pedahohika vyshchoyi shkoly Ukrayiny. Istoriya. Teoriya: pidruchnyk / A.M.Aleksyuk. – K.: Lybid', 1998. – 560 s.
2. Zyazyun I.A. Protsesy modernizatsiyi suchasnoyi pedahoihchnoyi osvity v Ukrayini / I.A. Zyazyun // Profesiyna osvita: pedahohika i psykholohiya: pol's'ko-ukrayinsk'y zhurnal / za red. T. Levovats'koho, I. Vil'sh, I. Zyazyuna, N. Nychkalo. – Chentokhova – Kyuyiv: AJD, 2006. – VIII. – S. 105-115.
3. Honcharenko S.U. Ukrains'kyu pedahoihchnyy slovnyk / S.U. Honcharenko. — Kyuyiv: Lybid', 1997. — 376 s.

Марченко В.С.

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ І.А.ЗЯЗЮНА ЩОДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ ТА МАТЕМАТИКИ

У статті висвітлено особливості професійної підготовки вчителя. Розглянуті ідеї українського вченого І.А.Зязюна. Показано напрями, складові та сутність сучасних вимог до професійної підготовки

вчителя. Наголошено на основних чинниках нових підходів до підготовки майбутнього вчителя.

Ключові слова: професійна підготовка, підготовка майбутнього вчителя.

Марченко В.С.

РЕАЛИЗАЦИЯ ИДЕЙ И.А. ЗЯЗЮНА ПО ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКИ И МАТЕМАТИКИ

В статье отражены особенности профессиональной подготовки учителя. Рассмотрены идеи украинского ученого И.А.Зязюна. Показаны направления, составляющие и сущность современных требований, к профессиональной подготовке учителя. Отмечены основные факторы новых подходов к подготовке будущего учителя.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, подготовка будущего учителя.

Marchenko V. S.

REALIZATION of IDEY I.A. ZYAZYUNA for PREPARATION of FUTURE TEACHERS of PHYSICS And MATHEMATICS

The article elucidates peculiarities of professional teacher training, considered ideas of the Ukrainian scientist I.A.Zyazyuna. It shows the directions, components and essence of modern requirements to professional teacher training. Emphasis is placed on the main factors of new approaches to preparing prospective teachers. Efficiency of the professional becoming of future teacher appropriately depends on that, in what measure he is spivtvorcem of the theoretical and methodical system of professional preparation.

Key words: professional training, professional training of future teachers.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2015

УДК 37.035.6

Пономарьов О. С.